

رتبه بندی شاخص های تاثیرگذار بر بازآفرینی شهری کارآمد با تاکید بر توسعه فرهنگ جامعه محلی در هسته مرکزی شهرکرد

مریم همتیان دهکردی

دانشجوی دکتری شهرسازی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان، کرمان، ایران

افسون مهدوی

استادیار گروه شهرسازی، عضو هیئت علمی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان، کرمان، ایران (نویسنده مسئول)

Afsoon_mahdavi@iauk.ac.ir

محمدرضا ایروانی، استادیار گروه مددکاری اجتماعی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد خمینی شهر، اصفهان، ایران

پذیرش: ۱۴۰۲/۵/۲۴

دریافت: ۱۴۰۲/۴/۲۳

چکیده

بازآفرینی شهری یک زمینه متقاطع از سیاست های شهری و یک گزینه استراتژیک مهم در ارتقای توسعه شهری در سطح جهانی است. متأسفانه در ایران بسیاری از رهیافت های بازآفرینی شهری باهدف ساماندهی مناطق فرسوده بانگرش تک بعدی (کالبدی) و کم توجهی به سایر ساختارهای انسانی و نقش مردم در تصمیم گیری ها زمینه فرسودگی بیشتر را فراهم کرده است. در شهر شهرکرد نیز عدم هماهنگی میان سازمان ها، متولیان و اجراکنندگان طرح ها و نادیده انگاشتن نظر و نیازهای ساکنین و گروه های ذینفع در تصمیم گیری ها، هسته مرکزی شهر رباطیف وسیعی از انواع مشکلات کالبدی، اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی روبرو کرده است. در این پژوهش به شناسایی ورتبه بندی شاخص های موثر بر بازآفرینی شهری کارآمد با تاکید بر توسعه فرهنگ جامعه محلی در هسته مرکزی شهرکرد پرداخته خواهد شد. به گونه ای که متناسب با بسترشهر و بهره مندی از ظرفیت نهادی بخش فرهنگ محلی، زمینه های رشد اقتصادی- اجتماعی و سیاسی محقق شود. این پژوهش با روش شناسی ترکیبی و طرح تحقیق اکتشافی انجام شده است. در پژوهش حاضر پژوهشگر کار خود را با داده های کیفی آغاز کرد و در ادامه به تحلیل داده های کمی منجر شد. جمعیت مورد مطالعه پژوهش شامل نمونه منتخب از جمعیت ساکن هسته مرکزی شهر است. به منظور بررسی رابطه بین متغیرها و سنجه دقیق آن ها از ضریب همبستگی پیرسون و برای تجزیه و تحلیل داده ها از نرم افزارهای AMOS24 و SPSS24 استفاده شده است. نتایج حاصل از مدل سازی معادلات ساختاری بیانگر آن است که میانگین به دست آمده برای شاخص های توسعه فرهنگ جامعه محلی شامل شاخص کالبد (۳.۴۱)، شاخص عملکرد (۳.۳۵)، شاخص فعالیت فرهنگی (۳.۳۲)، شاخص معنا (۳.۲۲)، شاخص نیاز (۳.۳۹)، شاخص امید اجتماعی (۳.۳۰) و شاخص اعتماد اجتماعی (۳.۳۶)، از حد متوسط جامعه (۳) بالاتر گزارش شده است و هرکدام تاثیر معناداری بر بازآفرینی شهری کارآمد دارند. از طرفی نتایج آزمون همبستگی نشان می دهد که بین تمامی شاخص های توسعه فرهنگ جامعه محلی و بازآفرینی شهری ارتباط معناداری وجود دارد و دارای رابطه همبستگی می باشند.

کلمات کلیدی: بازآفرینی شهری، فرهنگ جامعه محلی، شهرکرد

مقدمه

سیر تحول مرمت شهری در دهه های اخیر، این جریان را به سازماندهی و گردهم آوردن اقدامات خود در چارچوب بازآفرینی شهری رسانده است (لطفی، ۱۳۸۹). بازآفرینی شهری، جریانی است که به تمامی وجوه و محدودیت های امر توسعه در بطن شهر و تدارک فرصت و استفاده از هر فرصتی برای تبدیل ساختن آن به ابزار یا راهی برای رسیدن به توسعه می پردازد. از دهه ۹۰ برنامه های بازآفرینی، تحریک فعالیت های اقتصادی و حفاظت از محیط زیست را با سرزندگی فرهنگی و اجتماعی مرتبط ساخت. هسته مرکزی شهرها همواره در طول تاریخ به عنوان فرهنگ و تمدن یک شهر و قلب تپنده آن، محسوب می گردند. اگرچه در طول زمان فرسودگی در کالبد و عملکرد این فضاها موجب از بین رفتن نقش و جایگاه آن ها در شهرها شده است ولیکن باید در راستای برگرداندن روح حیات به این بافت ها و به تبع آن احیای فرهنگ و تمدن یک شهر و در مواردی یک کشور اقدام نمود. پذیرفتن این که فضاهای شهری قدیمی دارای نمادهایی هستند که از تعلق خاصی بین انسان ها و فضای کالبدی شان حکایت می کنند، امروز به معنای قبول اصلی در تایید ارزشمندی فرهنگ عامه تلقی می شود (عثمانیان و دیگران، ۱۴۰۱). حضور فرهنگ به عنوان عاملی که از یک سو ریشه در تاریخ دارد، و از سوی دیگر با آرزوها، خواسته ها و باورهای انسان ها در هم آمیخته و نوعی ویژگی منحصر به فرد را برای هر اجتماع انسانی شکل می دهد، بعدی ازلی دارد (مامفورد، ۱۳۸۵). استفاده از رویکرد فرهنگ در بازآفرینی شهری و اشاعه آن توانسته هم به نیازهای توسعه ای شهرها در معنای بسیط خود پاسخ دهد، و هم موجب صیانت از میراث شهری و حفاظت از ساختارها و کارکردهای تاریخی و هویت آفرین شهری باشد (لطفی، ۱۳۸۹). تاکید بر ارتقای کیفی بافت با اهداف یکپارچه سازی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، تاکید بر بهبود روابط اجتماعی ساکنان به جای اهمیت صرف به کالبد، سهمی بودن جامعه محلی در فرایندهای بازآفرینی شهری، پاسخگویی به نیازهای فرهنگی مردم و برخورداری آنها از امکانات فرهنگی در هسته مرکزی شهرکرد امری ضروری است. مهم ترین هدف این پژوهش رتبه بندی شاخص های تاثیرگذار بر بازآفرینی هسته مرکزی شهرکرد با تاکید بر توسعه فرهنگ جامعه محلی است.

باز آفرینی شهری

واژه بازآفرینی شهری به عنوان یک واژه عام که مفاهیم دیگری نظیر بهسازی، نوسازی، توانمند سازی، روان بخشی شهری را دربر می گیرد به کار می رود. (حبیبی، پورا احمد، ۱۳۹۵) این واژه معنای متفاوتی را در ذهن افراد مختلف متبادر می سازد و در عمل می تواند در طیفی از فعالیت های بزرگ مقیاس برای ارتقای رشد اقتصادی تا مداخلات در حد محله ها و واحد های همسایگی به منظور ارتقا کیفیت زندگی بگنجد. رویکرد بازآفرینی شهری را می باید اصلی ترین رویکرد مرمت و حفاظت شهری دوران معاصر تلقی نمود (لطفی، ۱۳۹۰) که از یک سو به تمامی وجوه و محدودیت های امر توسعه در بطن شهر موجود و از سوی دیگر به تدارک فرصت و استفاده از هر فرصتی برای تبدیل ساختن آن به ابزار یا راهی برای رسیدن به توسعه توجه دارد. (نوریان و آریانا، ۱۳۹۱) بازآفرینی برای جذب مردم و تجارت باید خواستار ارتقاء عمومی مکان باشد. این نظریه، تعادل در ترکیب سه عنصر مردم، تجارت و مکان جهت پیشبرد خط سیر فرایند بازآفرینی شهری به صورت بلند مدت و پایدار می باشد. از نظر توروک ابعاد بازآفرینی شهری را می توان بطور گسترده شامل اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، فیزیکی و زیست محیطی و نهادهای دولتی دانست (گارسیا ۲۰۰۵) ماهیت بازآفرینی شهری را می توان به طور خلاصه چنین مطرح نمود:

اول اینکه باز آفرینی شهری یک فعالیت مداخله گر است. دوم، عملیات باز آفرینی با فعالیت مشترک بخش‌های مختلف اجتماعی عمومی و خصوصی صورت می‌گیرد. سوم، فعالیتی است که در طول زمان همراه تحولات اقتصادی اجتماعی محیطی و سیاسی، تغییرات قابل ملاحظه‌ای در ساختارهای اداری به وجود می‌آورد. چهارم، باز آفرینی شهری به بسیج تلاش جمعی می‌پردازد و پایه‌ای برای مذاکرات جهت اتخاذ راه حل مناسب ارائه می‌دهد. پنجم، باز آفرینی شهری مبتنی بر عملکرد عناصر مختلف سیستم شهری است. ششم، باز آفرینی شهری مستلزم یکپارچگی در مدیریت تغییر نواحی شهری است. (نوریان، ۱۳۹۱)

جدول شماره ۱: اولویت بندی ابعاد باز آفرینی (ماخذ: ملک، عندلیب، ماجدی، زرابادی، ۱۳۹۷)

شرح و اقدام	مؤلفه	بعد
عمده طرح‌های باز آفرینی شهری موفق علاوه بر توجه به موقعیت مکانی تاکید بر توانمند سازی افراد و جوامع داشته. رفاه اجتماعی و ارتقا عدالت اجتماعی اجزا اساسی باز آفرینی شهری هستند. ارتقا کیفیت زندگی، بهداشت آموزش، جرائم، مسکن، کیفیت خدمات عمومی	مردم	اجتماعی-فرهنگی
اشاره دارد به اقتصاد یک منطقه، اکثر برنامه‌های باز سازی تاکید بر ایجاد حفظ یا گسترش فعالیت‌های اقتصادی و مشاغل دارند، اما چالش باز آفرینی فراتر از ایجاد ساده فرصت‌های اقتصادی آتن است و این مساله اهمیت دارد که ارتباط مردم محلی و یا مشاغل موجود یا جدید برقرار شود. اشتغال زایی، درآمد، مشاغل، مهارت‌ها و فرصت‌های شغلی	شکوفایی	اقتصادی
اشاره به نیاز به تدارک مناسب حکم‌روایی دارد. اطمینان از اینکه طرح‌های باز آفرینی عادلانه هدایت شوند. درگذشته طرح‌های محلی اغلب به وسیله حکومت مرکزی، مطرح یا دیکته شده است در حالی که با مشورت اندک یا بدون مشارکت واقعی جامعه توأم بوده است. محلی‌سازی تصمیم‌گیری، مشارکت اجتماع محلی، شیوه‌های رهبری و مدیریت	سیاست (حکم‌روایی)	سیاسی
بدون حس واقعی مکان، باز آفرینی می‌تواند تبدیل به یک فرایند شود که هویت و قلب نداشته باشد. موفق‌ترین برنامه‌های باز آفرینی مکان‌محور هستند. هدف اصلی به حداقل رساندن رد پا در محلی است که باز آفرینی انجام می‌شود توجه به محیط زیست از مولفه‌های اساسی باز آفرینی شهری است.	مکان محیط زیست	کالبدی-محیطی

فرهنگ:

فرهنگ را می‌توان مجموعه‌ای از معارف، اعتقادات، اخلاق و آداب و رسوم یک جامعه انسانی بر شمرد که از گذشته‌های بسیار دور آمده و در طول زمان تحت تاثیر عوامل مختلف اجتماعی شکل گرفته و با انتقال از نسلی به نسلی دیگر به زمان حال رسیده است. به این ترتیب فرهنگ هر قوم را باید میراث اجتماعی آن قوم دانست که حاوی اطلاعات مهم و با ارزشی از زندگی فردی و اجتماعی شان می‌باشد (پژوهنده، ۱۳۹۰) در واژگان فارسی فرهنگ از دو جزء "فر" و "هنگ" تشکیل شده که نخستین بخش آن به معنی جلو، بالا، سر و پیش آمده و بخش دوم آن از ریشه اوستایی "تنگا" و به معنی کشیدن، سنگینی و وزن و در مجموع نیز به معنی بالا کشیدن و بر کشیدن است (روح‌الامینی، ۱۳۷۷).

جدول شماره ۲: ابعاد فرهنگ در حیات شهری (ماخذ: مولایی و محمدی، ۱۳۹۹)

ابعاد فرهنگی	توصیف اجزا و ریشه ها
دین و مذهب	فضاهای مذهبی، گرایش ها مذهبی، اعتقادات و باورهای برگرفته از مذهب و مراسم های مذهبی
تاریخ	تاریخ جامعه، آثار تاریخی، رویدادهای تاریخی، روایت های کهن و .
معماری	معماری، مهارت ها و هنرهای ساخت بنا
هنر	موسیقی محلی یا فولکلور، موسیقی خاص، بازی های محلی، صنایع دستی، رقص محلی و هنرهای مصور
سبک زندگی	طیف گسترده ای از جمله شیوه های که مردم غذا می خورند، لباس می پوشند، اوقات فراغت خود را می گذرانند و تعطیلات خود را برنامه ریزی می کنند، سرکار می روند، با دیگران ملاقات می کنند، صحبت می کنند .
روابط اجتماعی	رفتار دوجانبه ی اجتماعی، برقراری ارتباط با مشارکت آگاهانه افراد یا گروه ها
آیین ها و رسوم	برگزاری مراسم های خاص در روزهای خاصی از سال، آداب و رسوم مربوط به مراسم عروسی، عزاداری
نمادها و نشانه ها	نقوش ریشه گرفته از فرهنگ، اعتقادات و روش زندگی مردم. نمادهای برآمده از ادبیات شفاهی و داستان های اساطیری، نشانه های خاص قومی و فرهنگی
دانش	آموخته های اقوام طی نسل ها از اجداد، طبیعت، سایر قبایل و... . شیوه ی ارتباط با طبیعت، دفاع، امرارمعاش
قانون و اخلاقیات	شامل اخلاقیات انسانی و کمک به همنوع، آیین قدردانی، تابوها
باورها و عادات	باورها بنیادی ترین مبانی جهان بینی انسان را در خود دارد. باورها به فرهنگ، نوع زندگی، بینش، آداب و رسوم، عقاید و ادبیات اقوام جهت می دهند. شامل باورهای مذهبی و باورهای قومی قبیله ای

فرهنگ و باز آفرینی شهری

استفاده از فرهنگ در شهرها به عنوان یک کالا که می تواند تولید و مصرف شود و بازدیدکنندگان و صاحبان کسب و کار را به مکان تجمع آن فعالیت ها جذب کند، تبدیل به ویژگی اصلی بسیاری از پروژه های باز آفرینی در شهرهای مختلف شده و به این ترتیب، فرهنگ به عنوان ابزاری برای حل مشکلات شهری، تبدیل به یک سیاست جهانی و فراملی در برنامه ریزی شهری شده است. فرهنگ در فرآیند باز آفرینی شهری می تواند به هر چیزی شامل معماری، بنای تاریخی و جاذبه ها، هنر نمایشی و بصری، رویدادها و جشنواره ها، سرگرمی ها و کلیه فعالیت های تفریحی و همچنین سبک زندگی مردم اشاره داشته باشد. وجود فعالیت فرهنگی در یک منطقه علاوه بر جذب گروه های متوسط درآمد و مشتریان جدید می تواند به تجدید حیات اقتصادی محله رو به زوال منجر شود. بلسی و همکاران رابطه بین سرمایه گذاری های فرهنگی در مناطق شهری، به ویژه تقویت افزایش ظرفیت منابع و فعالیت های فرهنگی، و تاثیر این سرمایه گذاری بر روی کیفیت محیطی زندگی ساکنان مناطق را مورد توجه قرار داده اند. (Blessi et al, 2012) عملکرد فرهنگ در باز آفرینی شهری، دوگانه است: از یک سو می تواند نقش کلیدی در منحصر به فرد کردن مکان داشته باشد و از سوی دیگر، می تواند مکان را شبیه سایر مکان ها کند؛ یک مکان فرهنگی خوب به این معنا، دارای اصالت و در همین حال، نوآوری، تغییر و گونه گونی است. به این ترتیب، بازیگران کلیدی در باز آفرینی، علاوه بر استفاده از تجربه های سایر مکان ها باید راه حل های خلاقانه بومی را نیز تقویت کنند (مونتگومری، ۱۳۹۰؛ کریستین ۲۰۱۲). دوم، ماهیت فرهنگ از طریق هویت، اقتصاد، شکل شهر و تاریخ منحصر به فرد آن به مکان پیوند می خورد؛ بنابراین، پیامدها و نتایج باز آفرینی فرهنگ محور باید در ابعاد مختلف اجتماعی، اقتصادی و کالبدی بررسی شوند. (مولایی و محمدزاده ۱۴۰۰).

جدول شماره ۳: الگوهای نحوه مداخله فرهنگ در باز آفرینی (ایوانز و شا، ۲۰۰۶، ۲۰۰۴، حنایی و موسوی، ۱۳۹۶)

ویژگی‌ها	الگو
فرهنگ به عنوان عاملی فرعی و جزئی، فعالیت‌های فرهنگی به طور کامل با راهبردهای توسعه ادغام نشده اند.	بازآفرینی و فرهنگ
فرهنگ به عنوان راهبرد توسعه، در راستای ادغام فعالیت فرهنگی با محل توسعه از طریق فعالیت‌های اقتصادی، اجتماعی و محیطی تلاش می‌شود.	بازآفرینی فرهنگی
توجه به لزوم فرهنگ در فرآیند بازآفرینی، فرهنگ به عنوان تسهیل‌گر و نیروی محرکه در باز آفرینی	بازآفرینی فرهنگ مبنا

تبیین سیاست های فرهنگی در باز آفرینی شهری

- وابسته بودن سیاست های فرهنگی به بهره برداری از کاربری های فرهنگی مانند موزه ها و سالن های تئاتر به صورت گسترده تر توسط عموم مردم، با افزایش دسترسی و تشویق مشارکت بیشتر در جوامع محلی

- تمرکز مضاعف بر ارائه و تعبیه زیرساخت های لازم در جهت افزایش محصولات صنایع فرهنگی خلاق، با تشویق سرمایه گذاری در بخش های فرهنگی و پشتیبانی از سازمان های برنامه ریز در مناطق فرهنگی؛

- ارتقاء سیاست های فرهنگی سنتی با بهره گیری از فناوری های جدید در راستای تقویت زمینه های فرهنگی عموم جامعه؛

- به رسمیت شناختن نقش هنر و فرهنگ در بازآفرینی شهری، شامل بهره برداری از پروژه های توسعه شهری

- و برنامه ریزی و سرمایه گذاری در فعالیت های فرهنگی شهری و بهره گیری از طراحی خلاق در راستای احیای فرهنگ شهری (Basset, 1993)

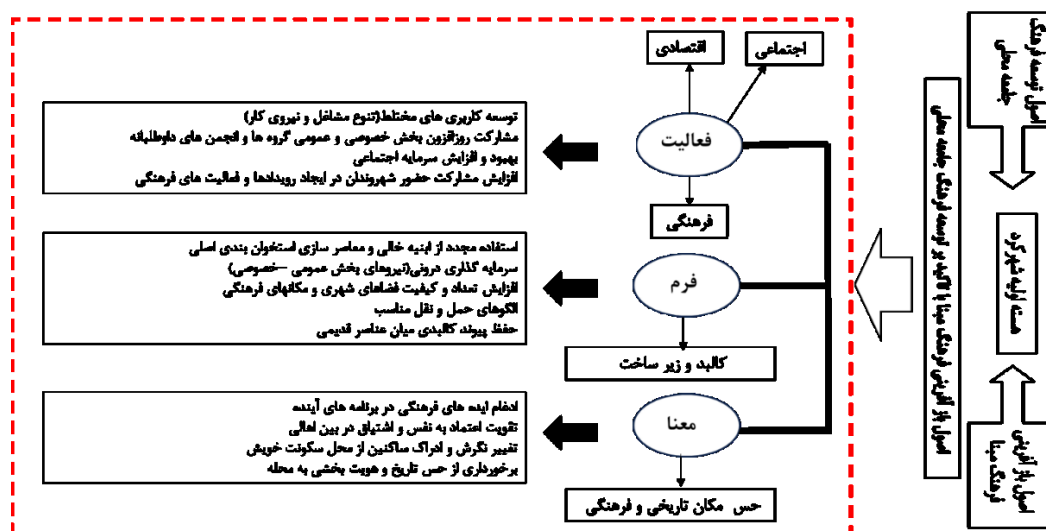
توسعه فرهنگ جامعه محلی

توسعه فرهنگی، فرآیندی کمی و کیفی است که بر تمام ابعاد سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جامعه تاثیر گذار بوده و سطوح مختلف زندگی را در بر می گیرد. امروزه جامعه شنا سان بیش از پیش بر این امر اذعان دارند که دستیابی به توسعه پایدار و همه جانبه بدون توجه به فرهنگ و ابعاد گوناگون آن، امر بسیار دشواری خواهد بود. (توسلی، ۱۳۷۳) اصطلاح جامعه محلی به معنی همه افراد و بخش های خصوصی و عمومی است که به صورت بالقوه هم به طور مثبت و هم به طور منفی به وسیله اثرات توسعه گردشگری در حدود ناحیه مقصد تحت تاثیر قرار می گیرند (Mearns, 2010).

تدقیق اصول رهیافت باز آفرینی بر رویکرد توسعه جامعه محلی

به طور کلی، عوامل دخیل در باز آفرینی فرهنگ مبنا در سه دسته کلی اجتماعی، اقتصادی و کالبدی تقسیم می شوند که هر کدام دارای راهبرد ها، سیاست ها و اقداماتی مجزا هستند. این اقدامات با توجه به شرایط طرح و بافت شهری مورد نظر می توانند به صورت اولویت بندی شده صورت پذیرند، بدین ترتیب که در ابتدا باید تا حدی ساختار و کالبد بافت و یا محله احیاء شده و فعالیت هایی در نقاط شاخص ایجاد شود، ادامه این روند می تواند باعث ایجاد مشوق های لازم برای سرمایه گذاری بخش خصوصی و گسترش فعالیت و کاربری های پیش بینی شده برای محدوده مورد نظر می شود. همان طور که نوسباومر و مولائرت (۲۰۰۴) تاکید کرده اند، فرهنگ قادر است به طور مؤثر هم به عنوان یک پیوند دهنده و هم به عنوان

عامل شبکه بندی اجتماعی عمل کرده، نیازهای انسانی و اجتماعی مختلف را برآورده کند و کیفیت زندگی و رفاه را ارتقاء دهند به واقع نقش سرمایه گذاری فرهنگی در تعریف شبکه اجتماعی جدید در درون اجتماع را نمی توان نادیده گرفت.

شکل شماره ۱: چارچوب مفهومی استخراج شده از مبانی نظری (ماخذ: نگارنده)

پژوهش ها و مطالعات انجام شده

در این بخش به کمک روش مطالعه کیفی فرا ترکیب به بازنگری دقیق و عمیق مطالعات منتخب و مرتبط با موضوع پژوهش می پردازیم و با بررسی یافته های پژوهش انجام گرفته به شناخت جامع تری از پدیده مورد بررسی خواهیم رسید. در نتیجه مرور پژوهش ها و مطالعات انجام شده در مورد موضوع و مسأله تحقیق موارد زیر جمع بندی شد.

فنی، زهره، ۱۴۰۰، در مقاله خود تحت عنوان بررسی اثرات باز آفرینی در پایداری اجتماعی- فرهنگی محله های تاریخی (پژوهشی در محله ایران، منطقه ۱۲ تهران)، به این نتیجه رسیده است که تفاوت در اجرای برنامه ها در کنار عواملی نظیر عدم مشارکت شهروندان و گروه های ذینفع نه تنها تأثیر مثبت نداشته بلکه منزلت اجتماعی و فرهنگی را در مجموع کاهش داده است. رسول نازی، سمیه، نقیبی، فریدون خسرونی، مرتضی، ۱۴۰۰، در مقاله ای تحت عنوان بررسی نقش ظرفیت های مردمی و محلی در باز آفرینی بافت نا کارآمد شهری (نمونه موردی: بافت فرسوده ارومیه)، در پی ارائه یک مدل تجربی از نقش اجتماعات مردمی در فرایند باز آفرینی هستند و نتیجه حاصل از پژوهش چنین است که پیش شرط تمامی برنامه های مشارکت، باور سیاست گذاران و مدیران شهری به تاثیر مشارکت شهروندان در حل مسائل و مشکلاتی است که بهبود کیفیت زندگی آن ها در گرو یافتن راه حل و چاره ای مناسب برای آن ها است. روستا مجید، سلیمانی مهرانی محمد صراف، مظفر، رفیعیان مجتبی، ۱۴۰۰، در مقاله خود با عنوان تحلیل مقیاس طرح های باز آفرینی شهری و اثرات آن بر کیفیت زندگی ساکنین با تأکید بر تجربه ایران، از دو روش شناسی زمینه گرا برای تحلیل مفهوم مقیاس، و پیمایشی- داده نگر برای سنجش کیفیت زندگی استفاده کرده اند. و در انتها به این نتیجه رسیده اند که همبستگی معناداری بین تعداد پروژه های باز آفرینی، انرژی اولیه و موقعیت مکانی

آنها (متغیرهای مستقل) و اثرگذاری آنها بر کیفیت زندگی ساکنین هدف (متغیر وابسته) وجود دارد. وجود چنین همبستگی بدین معناست که برنامه‌های بازآفرینی شهری در ایران می‌تواند از طریق توجه بنیادی به مقیاس برنامه بازآفرینی، تأثیر بیشتری در ارتقای کیفیت زندگی ساکنین هدف داشته باشد. قناد، فاطمه، صرافی، مظفر، ۱۳۹۸، در مقاله برنامه ریزی راهبردی توسعه محله آخوند شهر قزوین با رویکرد بازآفرینی اجتماع-محور چنین نوشته اند که بازآفرینی اجتماع محور برپایه مداخله و مشارکت اجتماع محلی، روشی نوآورانه و جدید برای عصر حاضر است. این رویکرد به دنبال بهره‌گیری از سرمایه‌ها و دانش ساکنان اجتماع محلی به منظور بهره‌مند شدن از راه‌حل‌هایی از درون این اجتماعات است. هدف این مقاله تدوین برنامه و راهبردهایی براساس اصول رویکرد بازآفرینی اجتماع محور به منظور مرتفع کردن مشکلات محله است. در این پژوهش، مدل شش مرحله‌ای برای فرایند بازآفرینی اجتماع محور محله آخوند ارائه، در نهایت راهبردها، سیاست‌ها و اقداماتی در همه ابعاد کالبدی، اقتصادی، اجتماعی، محیط زیستی و مدیریتی - نهادی به صورت جامع و یکپارچه برای بهبود وضعیت محله، پیشنهاد شد. مفیدی، مهرانوش، قاسم شریفی، تقی، ۱۳۹۸، در مقاله بازآفرینی فرهنگ مبنا با تاکید بر توسعه اجتماع محلی پایدار (مورد پژوهی: بافت تاریخی محله راه ری قزوین)، در دهه‌های اخیر تاکیدات فرهنگی اصلی‌ترین رویکرد در بازآفرینی شهری شده است. راهبردی که برای روش در نظر گرفته شده از روش تحقیق کیفی است و تدابیری که برای به دست آوردن اطلاعات مورد نظر از آن استفاده خواهد شد تدبیر گردآوری داده (مطالعات استادی و کتابخانه‌ای) و تحلیل محتوا و پیمایش محیطی و از تدبیر استدلال منطقی در سیر پژوهش بکار برده شده. با بررسی و تحلیل محتوا نظریه‌ها و کاربرد آن‌ها و همچنین با استدلال منطقی جمع بست اصول و شاخص‌ها باز آفرینی فرهنگ مبنا و توسعه اجتماع محلی پایدار تدقیق شده است. برای شناسایی مسائل محله از تکنیک **swot** استفاده شده و ضمن به تصویر کشیدن مسائل و ظرفیت‌های محله به دنبال ریشه‌یابی آن‌ها و تحلیل اصول باز آفرینی فرهنگ مبنا است. مرادی، فاطمه، سعیده زرابادی، زهرا سادات، ماجدی، حمید، ۱۳۹۸، واکاوی اصول بازآفرینی شهری فرهنگ- مبنا با رویکرد ارتقای رقابت پذیری، دستاوردهای پژوهش نشان می‌دهد که بازآفرینی فرهنگ- مبنا با بهره‌گیری از فرهنگ به عنوان موتور محرکه توسعه، سعی دارد تا از طریق چهار مؤلفه صنایع خلاق و فرهنگی، آفرینش مکان و خلق محلات فرهنگی، گردشگری فرهنگی و رویداد مداری و برند سازی شهری، شهرها را برای حضور در عرصه‌های رقابت پذیری آماده کرده و مزیت رقابتی آنها را در مقایسه با شهرهای رقیب ارتقا بخشد. محمد زاده، سعید، ۱۳۹۷، در پایان نامه کارشناسی ارشد خود تحت عنوان نقش باز آفرینی شهری در توسعه ی محله‌ای (مورد پژوهی: مقایسه تطبیقی نواحی منطقه ۶۱ تهران)، اشاره می‌کند که رویکرد باز آفرینی شهری، اولاً در تمامی ابعاد اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و محیط زیستی و ثانیاً در پیوند محله با باقی شهر اقدام می‌شود که برای برطرف کردن نزول و زوال محله صورت می‌گیرد. پژوهان، موسی؛ مراد پور، نبی؛ قشقایی، رضا، ۱۳۹۷، در مقاله کاربرد تحلیل عرصه‌های تصمیم‌گیری در باز آفرینی فرهنگ مبنا، با رهیافت گردشگری محله‌های تاریخی)

مطالعه موردی: محله ظهیر آباد تهران) اشاره دارد که تغییرات اقتصاد ملی و بین المللی کشورها در دو دهه پایانی سده بیستم میلادی و لزوم تعدیل شیوه های مداخله در نواحی شهری براساس نیاز محلی سبب شده ابزار سنتی به کار گرفته شده برای تجدید حیات شهرها به تنهایی توان رویارویی با علل افت شهری ندارد به چالش کشیده است. گردشگری فرهنگی را به عنوان تسهیل کننده این باز آفرینی در حال تبدیل شدن به رهیافت کارآمد و پایدار است. احد نژاد ابراهیمی، نژاد داغی، نسترن، ۱۳۹۷، در مقاله ای با عنوان تدوین چارچوب مفهومی باز آفرینی شهری اجتماع محور مبتنی بر آموزش در بافت های تاریخی اشاره دارد که در سیر تکامل رویکرد باز آفرینی شهری توجه به مقوله مشارکت اجتماعی، منجر به شکل گیری رویکرد باز آفرینی شهری اجتماع محور گردیده است. محمدزاده، سعید، ۱۳۹۷، در پایان نامه خود تحت عنوان نقش باز آفرینی شهری در توسعه ی محله ای (مورد پژوهی: مقایسه تطبیقی نواحی منطقه ۶۱ تهران) اشاره دارد که باز آفرینی شهری با تکیه بر توان مردمی و مشارکت آنها در فرآیند برنامه ریزی در توسعه محله ای اثرگذار است. جیلانی، حنا، ۱۳۹۷، در پایان نامه چارچوب باز آفرینی شهری محله اسلام آباد تهران کار بست رویکرد باز آفرینی مبتنی بر اجتماع محلی در ارتقاء محلات خود انگیزه درون شهری، عنوان می کند. غفاری، آزاده، صابری، حمید، ۱۳۹۶، در مقاله راهبردهای باز آفرینی بافت های فرسوده شهری (مطالعه موردی: محله شیخ سلیمان شهر داران)، به این نتیجه رسیده اند که ایجاد نظارت اجتماعی، افزایش امنیت، معاصر سازی عملکردها، رونق مشاغل محلی و موارد دیگری که در کل مقاله به طور مشروح به آن پرداخته شده است و از نتایج این رویکرد می باشند در باز آفرینی محله شیخ سلیمان شهر داران مؤثر واقع می شوند. قدیری، محدثه، ۱۳۹۶، در پایان نامه کارشناسی ارشد خود با عنوان باز آفرینی تاریخی با تاکید بر توسعه اجتماع محلی، مورد پژوهشی: محله عولاد جان، با توجه به ضرورت اجتماع محور بودن این رهیافت، توسعه اجتماع محلی که پاسخی نخبه گرایانه، تک خانواری یا انفرادی به مسائل محدوده هدف خود نمی دهد، جهت تحقق هرچه بهتر باز آفرینی انتخاب گردید. در این تحقیق پرداختن به سه محور کلیدی بررسی ویژگی های محلات تاریخی، معضلات و مشکلات کنونی آنها، و رهیافت بهینه جهت برون رفت از وضعیت فعلی شان مدنظر قرار گرفت. پاسخ نظری به این سه محور با روش های کتابخانه ای و تحلیل محتوا صورت پذیرفت. در مورد پژوهش تحقیق (محله عولادجان تهران) "ارزیابی مشارکتی" با استفاده از گفت و گو در گروه متمرکز، مشاهده مشارکتی و تحلیل محتوا اجرا شد. نتایج حاصل از این تحقیق حاکی از آن است که این محله با وجود در برداشتن ویژگی های حائز اهمیت بسیار، اکنون دچار مسائل متعددی است.

جدول ۴: جمع بندی ابعاد و اجزاء توسعه فرهنگ جامعه محلی حاصل از مطالعه پژوهش های پیشین (ماخذ: نگارنده)

ابعاد	اجزا
اقتصادی	اقتصاد فرهنگی، توسعه مراکز شهری، احیای محله های رو به زوال، یاد گیری مهارت های خلاق، ترویج تخصص، استعداد خلاق و توانایی ها و ظرفیت های مدیریتی در روند ایجاد شغل
اجتماعی	قابلیت زندگی، اجتماع پذیری، پذیرا بودن همه قشرها (همه شمولی و فراگیر بودن)، انسجام اجتماعی
فرهنگی	هویت فرهنگی، مصرف فرهنگ، تولید فرهنگ، برگزاری جشنواره ها و رویدادها، در دسترس بودن فضاهای کاری کم هزینه برای هنرمندان و تولیدکنندگان فرهنگی، توسعه اقتصادی شرکت های کوچک در بخش محصولات فرهنگی، مدیریت فضای کاری و استودیو برای کاربران اداری، وسعت و تنوع و در دسترس بودن مراکز فرهنگی، سینما ها، تئاترها، کافه ها، رستوران ها و دیگر مکان های فرهنگی و ارائه خدمات از انواع مختلف قیمت و درجه کیفیت، حضور اقتصاد شبانه، از جمله فرهنگ کافه، قدرت اقتصاد شرکت های کوچک از جمله کسب و کار خلاق، دسترسی به ارائه دهندگان آموزش و پرورش و تحصیلات
عملکردی	جانمایی سازمان ها و شرکت های توسعه هنرو آموزش رسانه ای آن، کاربری های مکمل در طول شبانه روز، الگوهای مالکیت زمین به طوری که برای بهبود وضع اقتصادی و در مقیاس کوچک، سرمایه گذاری در اموال، امکان پذیر باشد، در دسترس بودن اندازه های متفاوت واحد سرمایه گذاری در درجات مختلفی از هزینه، به طوری که کسب و کارهای کوچک و رانده شده بتوانند فعال باشند، حضور و اندازه بازارهای خیابانی، و نوع تخصص آن ها، در دسترس بودن فضاهایی مانند باغ ها، میداين، درجه نوآوری و اعتماد در معماری جدید، به طوری که در آن انواع ساختمان، سبک و طراحی دیده شود.
کالبدی	تأمین دسترسی مناسب ایمنی، خوانایی، انسجام و پیوستگی، حضور مؤلفه های زیبایی شناختی، هویت بصری، فرم عرصه و بدنه ها، مقیاس انسانی، مورفولوژی ریز دانه شهری، تنوع و انطباق پذیری ساختمان ها، نفوذ پذیری خیابان ها، خوانایی فضاهای محله، کمیت و کیفیت فضای عمومی، نما های فعال و پویا مشرف به خیابان، فضای سبز خصوصی و عمومی، سلسله مراتب بین فضاهای عمومی و خصوصی
ادراکی معنایی	جذابیت های بصری، حس معنا، تناسبات بصری، حس تعلق، هویت، کیفیت مکان
تاریخی	احیای ساختمان های تاریخی
معنا	فضا هایی برای گرد همایی و تجمع، حس تاریخ و پیشرفت از گذشته تا کنون، هویت منطقه و تصویر سازی، دانش پذیری، طراحی و سبک تحسین برانگیز

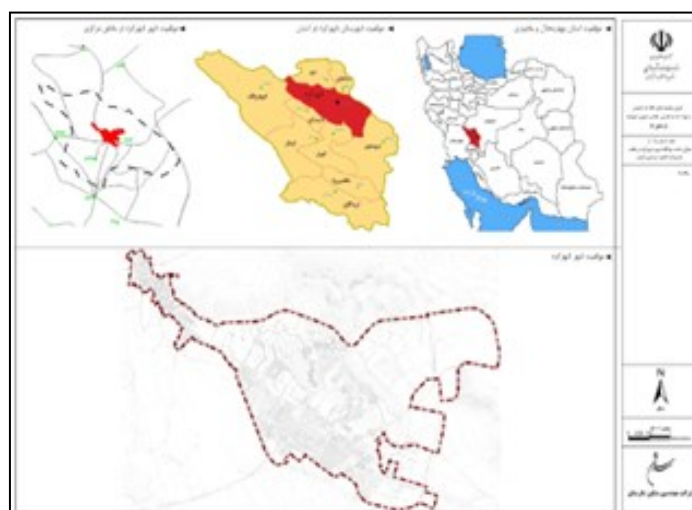
روش تحقیق

این تحقیق با توجه به ماهیت کار مبتنی بر روش توصیفی، از نظر هدف توسعه ای - نظری است. جهت گیری اصلی این پژوهش کاربردی است و با روش شناسی ترکیبی و با طرح تحقیق اکتشافی انجام خواهد شد. با توجه به موضوع اصلی تحقیق (الویت بندی شاخص های تاثیرگذار بر باز آفرینی شهری کارآمد با تاکید بر نقش توسعه فرهنگ جامعه محلی) نمونه موردی: هسته مرکزی شهرکرد)) که موضوعی چند وجهی است، و همچنین به جهت پیچیدگی فرایند توسعه فرهنگی به عنوان یک رویکرد در باز آفرینی شهری و تلاش برای تدوین شاخص ها و معیارهای آن، نمی توان فقط با آزمون فرضیه های تحقیقات گذشته بدین هدف رسید و رسیدن به نتایج مطلوب نیازمند بررسی پدیده در بستر طبیعی آن می باشد. بدین منظور باید به ترکیب داده های کیفی و کمی پرداخته شود تا هم با درک عمیق پدیده مورد مطالعه، شناخت جوانب مختلف آن حاصل شود و هم اطمینان از نتایج تحقیق و تعمیم پذیری آن امکان پذیر گردد. از این رو در این تحقیق روش ترکیبی اکتشافی به عنوان یکی از رویکردهای تلفیقی به کار رفته است. به این صورت که از مرحله کیفی به عنوان زیربنا برای ایجاد

یک ابزار، شناخت متغیرها یا شرح موارد ضروری برای محک زدن یک نظریه یا چارچوب جدید استفاده شد. آنچه گفته شد موجب پیوند مرحله کیفی اولیه با مولفه کمی بعدی پژوهش شد بدین صورت که در مرحله اول این پژوهش از روش شناسی کیفی بهره گرفته و باروش مردم نگاری با ۱۶ نفر از اهالی محل مصاحبه عمیق و اکتشافی به عمل آمده است که مشارکت کنندگان باروش نمونه گیری هدفمند و راهبرد گلوله برفی انتخاب شده اند. (درواقع شرکت کنندگانی انتخاب شده اند که در مورد مفهوم اصلی مورد مطالعه یا مفهوم کلیدی کشف شده تجربه کافی را دارند.) لازم به ذکر است که پس از مطالعه و مرور نظامند ادبیات موضوع، پژوهش های پیشین و بررسی اسناد و مدارک موجود و سپس جمع بندی نتایج از طریق روش فراترکیب مولفه ها ی اصلی موضوع بررسی شد و سپس طراحی سوالات پرسشنامه بر مبنای آنها انجام گرفت. در تحلیل داده ها و کدگذاری اولیه، مقوله ها مشخص و پس از تلخیص مقوله ها، مولفه ها و شاخص های رویکرد توسعه فرهنگ جامعه محلی که موثر بر بازآفرینی شهری در شهر کرد بدست آمد. به منظور بسط یافته ها از روش کمی استفاده شده است. با روش تحقیق توصیفی-پیمایشی داده های کمی گرد آوری شد بدین صورت که پس از انتخاب جامعه آماری که اهالی بافت هسته اولیه شهر کرد هستند نمونه گیری تصادفی صورت گرفت و سپس تعدادی از اهالی به عنوان نمونه انتخاب شدند و در ادامه حاصل مصاحبه ها با کمک نرم افزار های تحقیق کمی تحلیل و آزمون شدند. سپس به منظور بررسی رابطه بین متغیرها و سنجه دقیق آنها از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد برای تجزیه و تحلیل داده ها از نرم افزارهای AMOS24 و SPSS24 استفاده شد.

شناخت محدوده مطالعاتی

استان چهار محال و بختیاری با وسعتی معادل ۵۳۳/۱۶ کیلومتر مربع به عنوان بیست و ششمین استان و از نظر مساحت از شمال و شرق به استان اصفهان، از شمال غربی به استان لرستان، از غرب به استان خوزستان و از جنوب به استان کهگیلویه و بویر احمد محدود می شود. شهر گُرد مرکز شهرستان شهرکرد و استان چهارمحال و بختیاری است. نام پیشین آن، «ده گُرد» بوده است که پس از تبدیل به شهر در شهریور ۱۳۱۴ خورشیدی به شهرکرد تغییر نام داد. این شهر، مرتفع ترین مرکز استان در ایران است و از همین رو به بام ایران نیز شهرت یافته است. آب و هوای شهرکرد در تابستان ها، معتدل و زمستان ها بسیار سرد است. زبان اهالی شهرکرد، زبان فارسی است با لهجه محلی که در آن کلمات لری و کردی و محلی به گوش می رسد. بافت قدیم و هسته مرکزی شهر به طور تقریبی در مرکز ثقل شهر بوده و دارای موقعیت مکانی ویژه ای نسبت به عناصر مهم شهر می باشد. ساختار جمعیتی جوان در محدوده، جهت انجام فعالیت های مشارکتی به منظور حفظ و احیای کیفیت های محیطی محلات زمینه ساز مناسبی دارد. در دومین طرح جامع مصوب در سال ۱۳۸۰ اراضی مذکور در نقشه ی شهر شهرکرد، به عنوان بافت فرسوده معرفی گردید که علت این امر بیشتر به دلیل عقب ماندگی بافت از لحاظ کارایی و فعالیت و ساخت و ساز نسبت به دیگر مناطق شهر بوده است. بافت فرسوده یکی از مسائل مشکلات جدی در شهرهای کشورهای در حال توسعه و به ویژه در ایران است. (پورمهدی امیری، ۱۴۰۱)

شکل شماره ۲: موقعیت استان چهارمحال و بختیاری در نقشه ایران، موقعیت هسته مرکزی شهرکرد (مهندسین مشاور شهر و خانه، ۱۳۸۶)

شکل شماره ۳: محدوده مطالعاتی (محدوده بلا فصل)

تفسیر یافته های پژوهش

بعد از انجام مطالعات و با شناخت حاصل از محدوده مورد مطالعه فرهنگ و خرده فرهنگ های حاکم و مصادیق آنها و نیز انجام مصاحبه های عمیق، ویژگی های هسته مرکزی شهرکرد، ابعاد، شاخص ها و معیارهایی استخراج گردیده است که در جدول زیر دسته بندی شده اند. این شاخص ها به چهار دسته اجتماعی، عملکردی، کالبدی و معنا تقسیم شده که جدول شماره ۵ برخی مصادیق و نمونه های شاخص ها را که نشان دهنده ی نحوه ی تحقق عوامل توسعه فرهنگ جامعه محلی در بازآفرینی هسته مرکزی شهرکرد هستند نشان می دهد.

جدول شماره ۵: مصادیق ابعاد توسعه فرهنگ جامعه محلی در بافت مورد مطالعه (هسته مرکزی شهرکرد) - (ماخذ: نگارنده)

ابعاد توسعه فرهنگ جامعه محلی	مصادیق و نمونه ها
اجتماعی	اعیاد قربان و سنت قربانی کردن، عزاداری های ماه های محرم و صفر و به حرکت در آمدن دسته های عزاداری در شهر، مراسم و فعالیت های مذهبی
	مراسم پخت و توزیع نذری، مراسم علم گردانی در تا سوعا و عا شورا و شبیه خوانی در روز عا شورا، مراسم شام غریبان، برپایی نماز جماعت، زیارت
	جشنواره ی لباس محلی اقوام مختلف، ایجاد غرفه های ارائه لباس، رویدادهای فرهنگی با محوریت صنایع دستی و سوغات

روابط همسایگی و تعاملات اجتماعی	قرارگاه های رفتاری، اجتماعات محلی، ایجاد خرد فضاهای همسایگی، شناسایی و تقویت فضایی پاتوق های سالم
آداب و رسوم	برگزاری جشنواره های فرهنگی هنری قومی، - نمایش و تئاتر ها فضا سازی برای مراسم آیینی محلی
سبک زندگی	غذاهای بومی؛ انواع آش های محلی، انواع نان های محلی، و ... گویش های مختلف ترکی، فارسی، لری، گذراندن اوقات فراغت در فضای سبز مرکز محله
روابط اجتماعی رفاه اجتماعی	پاتوق های کسبه، تجمع و معاشرت مراجعین در میدان امام زاده، مشارکت شهروندان در فعالیت های مذهبی مسجد محله و حوزه علمیه
آیین ها و رسومات	رسوم مربوط به شب های چله و شب نشینی و حافظ خوانی. جشن چهارشنبه سوری و پریدن از روی آتش با زمزمه کردن اشعار خاص و نیز پختن غذای مخصوص، جشن سال نو، خانه تکانی قبل از عید، چیدن سفره ی هفت سین و دید و بازدیدها. سفر به طبیعت در روز ۱۳ فروردین با طبخ غذاهای خاص گیاهی در آن روز، برگزاری مراسم های خاص در روز عروسی. رسوم طبخ حلیم نذری در ایام محرم و پخت سمنو در ایام نزدیک به نوروز، مراسم چراغ برون شب عید
اعتماد و امید اجتماعی	حضور پذیری بیشتر، ایجاد حس شهروندی، تقویت سرمایه اجتماعی، تقویت آرامش و دل بستگی مکانی احساس رضایت از زندگی، رفاه اجتماعی، امنیت و در کل توسعه اجتماعی، سیاسی و فرهنگی در محل
امنیت	کنترل جرم پذیری و نفوذ پذیری، ممانعت از حضور کارتن خواب ها، استقرار نگهبان شب در راسته بازار و امام زاده، تعطیلی امام زاده و فضاهای عمومی، وجود کاربری های شبانه روزی مثل داروخانه
نیاز حمایتی-مذهبی	مراقبت -روابط اجتماعی، مشارکت و تعاملات اجتماعی
تامین سلامت جسمی و روحی	برگزاری کلاس های آموزشی جهت پیشگیری از بیماری های غیر واگیر و نگهداری سالمندان
آموزش	آموزش شهروندی، ترافیک، فضای سبز، پسماند، برگزاری کلاس آموزش قرآن در منازل و کلاس های قرآن
فعالیت اقتصادی	بازارچه های فروش صنایع دستی جشنواره های محصولات بومی، حمایت از هنرمندان بومی استان، جذب سرمایه گذاری های خصوصی، تسهیلات دولتی برای بافت فرسوده، جذب سرمایه از طریق ارتقاء صنعت توریسم، ایجاد محور گردشگری، جذب مردم از سایر مناطق شهر به محله به خاطر کاربری های فرا محله ای، خدماتی و پزشکی
فعالیت های هنری	احیای موسیقی سنتی و محلی در زمان جشن ها و مولودی ها، آموزش صنایع دستی شامل: بافت قالی و جاجیم، نمد مالی
فعالیت های فرهنگی- اجتماعی	برپایی نمایشگاه، خرید، جمع شدن و گفتگوی ساکنین، کسبه و مسافران در میدان امام زاده
فعالیت های ورزشی	برگزاری پیاده روی همگانی و شرکت اهالی محل
فعالیت های مذهبی	برگزاری مراسم دعا خوانی و زیارت عاشورا در سقا خانه
فعالیت های آموزشی	سواد آموزی و کاهش خلا بی سوادی برگزاری کلاس های نهضت سواد آموزی در محل
بازی های محلی	ایجاد تنوع و نشاط و برگزاری جشنواره ی بازی های محلی و ورزش بومی، تقویت رویدادهای فرهنگی-ورزشی
کاربری های محلی و فرا محله ای	مشاغل سنتی (پشم رسی، صنایع دستی، پولکی سازی، نمد مالی)، جا نمایی فعالیت های فرهنگی و هنری شامل تولید و فروش صنایع دستی، غذاهای بومی مانند انواع آش، آب گوشت و حلیم، فرهنگ سرا، ورزش های زورخانه ای و ... طب سنتی و گیاهان دارویی
جذب گردشگر	موزه ی مردم شناسی، خانه گردشگر، خانه صنایع دستی، خانه ی بوم گرد، تبدیل برخی خانه های قدیمی و تاریخی به خانه موزه با محوریت ابزار و صنایع دستی، بازارچه ی صنایع دستی و سوغات
هویت انسانی	کوچه لحاف دوز ها، کوچه پو ست خر ها، کوچه معلم شهید، بازار زر گر ها، میدان جلوی امامزاده (محل تجمع افراد) تداعی کننده خاطرات جمعی و کسب و کار های قدیمی

صنکر د

کالبدی

بنای امامزاده و حمام آن، مسجد اتابکان، مدرسه امامیه (علمیه)، کاروان سراها، مدرسه معلم شهید (ملی)، میدان ۴ کارخانه، حمام عمومی درب امام زاده	هویت مصنوع
کوچه لحاف دوزها، کوچه معلم شهید، ۴ کارخانه	خوانایی
میدان ۴ کارخانه، ورودی و میدان امام زاده	گره
امام زاده دو معصوم، سقاخانه ارباب میرزا، حوزه علمیه	نشانه
امام زاده دو معصوم، خانه مرتضوی، مسجد اتابکان، سقاخانه ارباب میرزا، حمام درب امامزاده و حمام خان	بناهای با ارزش تاریخی به عنوان نشانه های شهر
خانه های حیاط دار ۲ - ۳ طبقه و کاربرد مصالح بومی (کاهگل و سنگ و آجر) و حفظ الگوی بومی در ساخت و سازهای معاصر و انتظام بندی فضایی سنگ فرش نفوذ پذیر به شیوه ی سنگ فرش بازار،	معماری یکپارچگی و حفظ هماهنگی بناها
نمایشی هماهنگ با زمینه، استفاده از رنگ ها و نقوش آشنا در کف سازی فضا، نمایشی، مبلمان شهری	منظر شهری
سکانس بندی حرکتی در خیابان و بازار. حفظ تداوم حرکت از بازار تا میدان امام زاده، رعایت سلسله مراتب در دسترسی به فضاهای نیمه خصوصی با توجه به مسکونی بودن محله	دسترسی
حمل و نقل عمومی مناسب، تاکید بر پیاده مداری	حمل و نقل
بهبود کیفیت زیرساخت ها، چیدمان مبلمان شهری متناسب با نقش محله در شهر، کفسازی محله مناسب برای عبور عابرین و اصلاح شیب بندی معابر، آسان سازی رفت و آمد و برداشتن موانع ترافیکی	زیرساخت و مبلمان شهری
آسایش اقلیمی، کنترل نفوذپذیری، نورپردازی مناسب، رعایت تناسب و محصوریت ها مکان هایی برای دیدارهای رودرروی اهالی	ایمنی
حس تعلق خاطر و هویت محلی-مدنی-ملی، خاطرات جمعی	اصالت بخشی و تعلق خاطر
نقوش به کاررفته در دستبافته ها که بیشتر الگوبرداری از اقلیم و محیط، طبیعت و نقوش هندسی و گیاهی و همچنین باورهای آنان می باشد. رنگ قرمز به عنوان نماد شادی	نمادها و نشانه ها رنگ ها
جلب مشارکت مردمی در توسعه و تصمیم گیری محله. واگذاری برخی امور محله به ساکنین بومی. برگزاری جلسات آموزش شهروندی و تصمیم گیری در مساجد فعال محله انتقال قدرت به نهادهای مردمی و مردم مانند تسهیل گران، توسعه گران و سازمان های اجتماع محور عدالت قضایی، حکمروایی خوب شهری	مدیریت شهری روحیه مشارکت جمعی
الگوی مالکیت خصوصی ساکنان و سرمایه گذاران و واگذاری امورات به مالکان و توجه به حقوق مالکانه افراد، بازگرداندن حق توسعه به ساکنان و مالکان ارائه مشاوره های رایگان حقوقی و مالکیت و آگاه سازی افکار مردم	حقوقی و مالکیت
ایجاد فضای سبز و باز تفریحی در اراضی بایر محله و توسعه فضای سبز مرکز محله، کنترل جریان آب های سطحی، استفاده از عنصر آب به منظور حفظ طراوت محیط هم گونی کالبد و اقلیم	سرزندگی
دید به نشانه ها حفظ دید به حوزه علمیه و سقاخانه و امام زاده دو معصوم	ادراک
پاکسازی محیط از مجرمین و تامین امنیت در محله توسط معاونت اجتماعی نیروی انتظامی استان، سواد آموزی و کاهش معضلات اجتماعی با آگاه سازی مردم	امنیت

توصیف ویژگی های جمعیت شناختی اعضای نمونه

به منظور شناخت بهتر ماهیت جامعه ای که در پژوهش مورد مطالعه قرار گرفته است و آشنایی بیشتر با متغیر های پژوهش، قبل از تجزیه و تحلیل داده های آماری، لازم است این داده ها توصیف شود. نتایج نشان می دهد که ۱۵۰ نفر دارای جنسیت مرد (معادل ۴۴.۱ درصد) و ۱۹۰ نفر دارای جنسیت زن (معادل ۵۵.۹ درصد) می باشد. بیشترین فراوانی مربوط به بازه سنی ۲۵ تا ۴۰ سال و کمترین بازه سنی مربوط به بازه سنی بالای ۵۵ سال می باشد. اکثر افراد (معادل ۳۴/۱ درصد) دارای تحصیلات دیپلم می باشند و همچنین کمترین فراوانی مربوط به تحصیلات فوق دیپلم (معادل ۸.۲ درصد) می باشد.

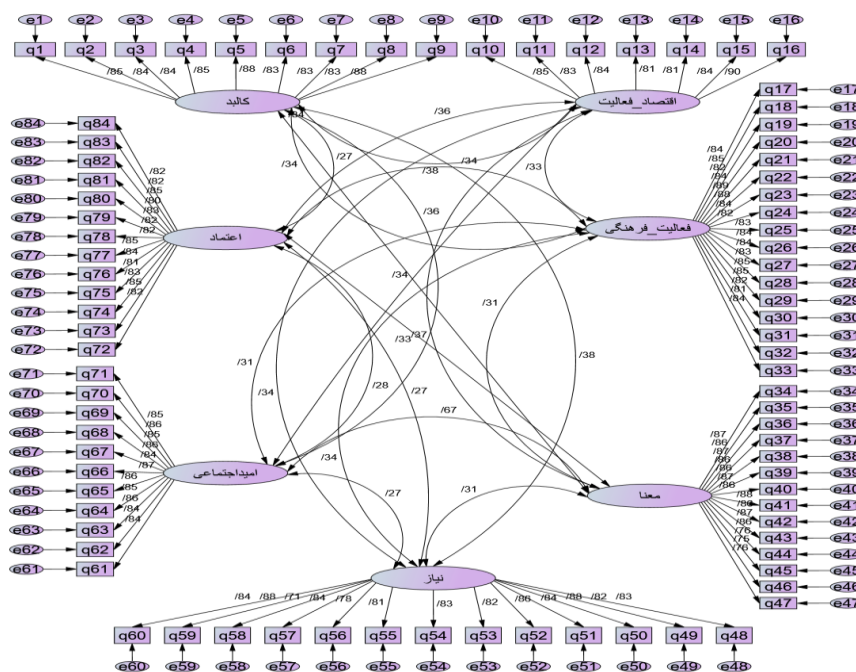
جدول شماره ۶: شاخص های توصیفی مقیاس های پژوهش (ماخذ:نگارنده)

متغیر ها	تعداد شاخص ها	میانگین	انحراف معیار	کمترین	بیشترین
کالبد	۹	۱۳/۴۱۴	۰/۸۶۴	۱/۰۰	۵/۰۰
اقتصاد-فعالیت	۷	۳/۳۵۷	۰/۸۴۲	۱/۴۳	۵/۰۰
فعالیت فرهنگی	۱۷	۳/۳۲۱	۰/۸۶۱	۱/۲۴	۵/۰۰
معنا	۱۴	۳/۲۲۹	۰/۹۱۲	۱/۰۰	۵/۰۰
نیاز	۱۳	۳/۳۹۷	۰/۸۳۵	۱/۳۸	۵/۰۰
امید اجتماعی	۱۱	۳/۳۰۰	۰/۸۸۶	۱/۱۸	۵/۰۰
اعتماد	۱۳	۳/۳۶۲	۰/۸۴۱	۱/۰۰	۵/۰۰

جدول شماره ۷: آزمون همبستگی پیرسون بین متغیرها(ماخذ:نگارنده)

متغیرهای تحقیق		کالبد	اقتصاد-فعالیت	فعالیت فرهنگی	معنا	نیاز	امید اجتماعی	اعتماد
کالبد	مقدار همبستگی	۱						
	سطح معناداری	.						
اقتصاد-فعالیت	مقدار همبستگی	۰.۳۶۵	۱					
	سطح معناداری	۰.۰۰	.					
فعالیت فرهنگی	مقدار همبستگی	۰.۳۳۲	۰.۳۱۸	۱				
	سطح معناداری	۰.۰۰	۰.۰۰	.				
معنا	مقدار همبستگی	۰.۳۴۰	۰.۳۶۳	۰.۳۱۷	۱			
	سطح معناداری	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰	.			
نیاز	مقدار همبستگی	۰.۳۶۷	۰.۳۲۴	۰.۳۳۰	۰.۳۱۴	۱		
	سطح معناداری	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰	.		
امید اجتماعی	مقدار همبستگی	۰.۳۴۸	۰.۳۲۶	۰.۳۰۲	۰.۶۷۱	۰.۲۶۲	۱	
	سطح معناداری	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰	.	
اعتماد	مقدار همبستگی	۰.۲۵۸	۰.۳۵۱	۰.۳۲۷	۰.۳۳۰	۰.۲۶۰	۰.۲۷۲	۱
	سطح معناداری	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰	.

نتایج آزمون همبستگی در جدول فوق آمده است. همانطور که مشاهده می شود، سطح معناداری آزمون همبستگی بین تمامی شاخص های پژوهش کمتر از ۰.۰۵ بدست آمده است. لذا اینگونه برداشت می شود که ارتباطی بین تمامی شاخص های مورد مطالعه همبستگی مثبت و مستقیم و معناداری وجود دارد. (جدول ۷)

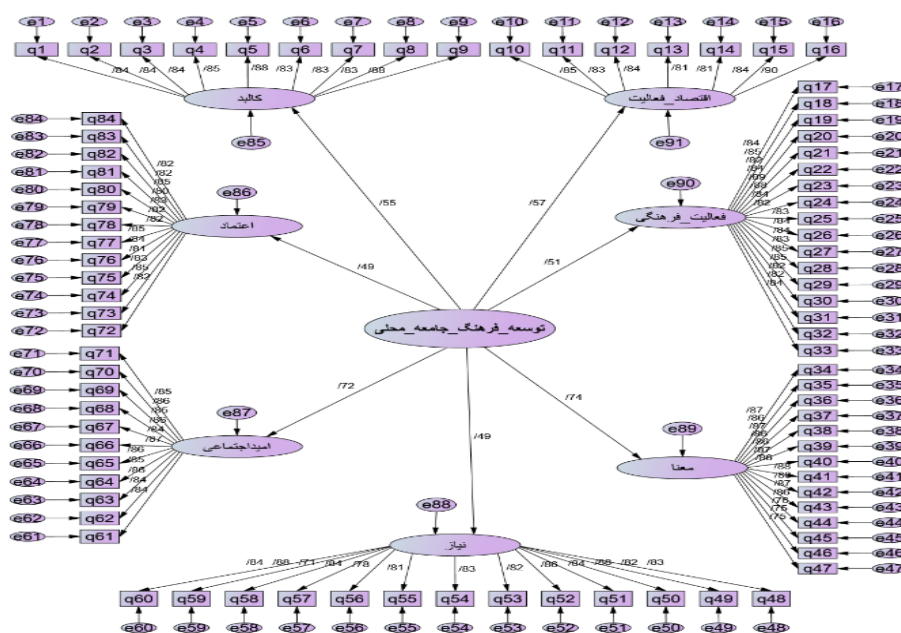
شکل شماره ۴: بارهای عاملی استاندارد شده مدل تحلیل عاملی مرتبه اول توسعه فرهنگ جامعه محلی (ماخذ: نگارنده)

بارهای عاملی تمامی گویه ها بیشتر از ۰.۴ و مقادیر تی بیشتر از ۱.۹۶ بدست آمده است. لذا اعتبار سازه ها تایید می شود. همچنین آلفای کرونباخ تمامی مولفه های توسعه فرهنگ جامعه محلی بیشتر از ۰.۷ برآورد شده است. لذا نیاز به حذف هیچ گویه ای از مدل احساس نمی شود.

جدول شماره ۸: شاخص های برازش مدل تحلیل عاملی مرتبه اول توسعه فرهنگ جامعه محلی (ماخذ: نگارنده)

شاخص های بررسی شده	نماد لاتین	میزان استاندارد	مقدار برآورد شده
کای اسکوتر/درجه آزادی	(χ^2/df)	کمتر از ۳	۱.۲۸۳
ریشه میانگین مربعات خطای برآورد	(RMSEA)	کمتر از ۰.۰۸	۰.۰۲۹
بrazش مقایسه ای	(CFI)	بیشتر از ۰.۹	۶۰/۹
بrazش فزاینده	(IFI)	بیشتر از ۰.۹	۶۰/۹
نیکویی برازش	(GFI)	بیشتر از ۰.۸	۰.۸۸

همانطور که در جدول (۵) ملاحظه می شود، در مدل تحلیل عاملی مقدار کای دو به درجه آزادی ۱.۲۸۳ و کمتر از ۳ است. همچنین مقدار جذر برآورد واریانس خطای تقریب (RMSEA) برابر با ۰.۰۲۹ و کمتر از ۰/۰۸ است. همچنین شاخص برازندگی تطبیقی (CFI)، شاخص برازندگی افزایشی (IFI) و شاخص نیکویی برازش (GFI) همگی در حد مناسبی محاسبه شده است. بنابراین در حالت کلی و با توجه به شاخص های محاسبه شده می توان برازش مطلوب مدل را نتیجه گرفت.

شکل شماره ۵: مدل تحلیل عاملی تأییدی مرتبه دوم توسعه فرهنگ جامعه محلی (ماخذ: نگارنده)

جدول شماره ۹: مقدار بار عاملی استاندارد شده و آماره تی بین متغیرها (ماخذ: نگارنده)

متغیر	مؤلفه ها	مقدار بار عاملی استاندارد شده	مقدار t	سطح معناداری	آلفای کرونباخ	نتیجه
توسعه فرهنگ جامعه محلی	کالبد	۰/۵۵۲	-	-	۹۷۴/	مطلوب
	اقتصاد-فعالیت	۰/۵۶۹	۶/۹۹۵	***		مطلوب
	فعالیت فرهنگی	۰/۵۰۹	۶/۵۸۱	***		مطلوب
	معنا	۰/۷۴۴	۸/۰۵۹	***		مطلوب
	نیاز	۰/۴۹۰	۶/۴۰۰	***		مطلوب
	امید اجتماعی	۰/۷۲۱	۷/۸۸۹	***		مطلوب
	اعتماد	۰/۴۸۵	۶/۳۴۱	***		مطلوب

همان طور که در جدول (۸) نمایان است، مقدار آماره تی توسعه فرهنگ جامعه محلی با شاخص های خود معنادار و بیشتر از ۱.۹۶ برآورد شده است. لذا این گونه استنباط می شود که توسعه فرهنگ جامعه محلی را می توان به هفت زیر مجموعه یا زیر مؤلفه تقسیم نمود. ضریب آلفای کرونباخ توسعه فرهنگ جامعه محلی (۰/۹۷۴) نیز بیشتر از ۰.۷ محاسبه شده است و نشان می دهد که پایایی سازه ها در سطح مطلوبی قرار دارد.

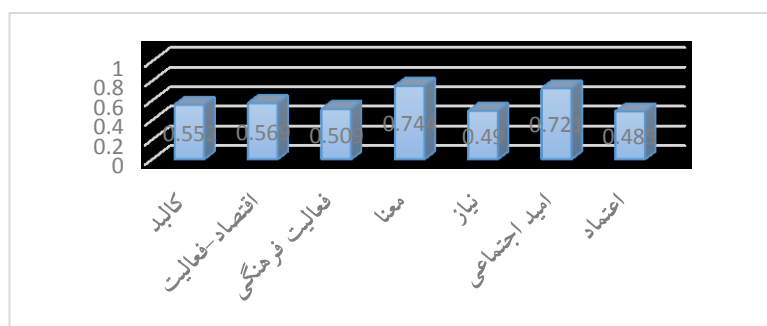
رتبه بندی شاخص های توسعه فرهنگ جامعه محلی

مدل عاملی تأییدی مرتبه دوم (شکل شماره ۶) نشان می دهد که مؤلفه های ذیل به ترتیب بیشترین تا کمترین اهمیت را در توسعه فرهنگ جامعه محلی دارند، که عبارتند از:

۱ مدل عاملی تأییدی مرتبه دوم (نمودار ۴-۵) نشان می‌دهد که مؤلفه‌های ذیل به ترتیب بیشترین تا کمترین اهمیت را در توسعه فرهنگ جامعه محلی دارند، که عبارت‌اند از:

- ۱- شاخص معنا با میزان بار عاملی ۰/۷۴۴
- ۲- شاخص امید اجتماعی با میزان بار عاملی ۰/۷۲۱
- ۳- شاخص اقتصاد فعالیت با میزان بار عاملی ۰/۵۶۹
- ۴- شاخص کالبد با میزان بار عاملی ۰/۵۵۲
- ۵- شاخص فعالیت فرهنگی با میزان بار عاملی ۰/۵۰۹
- ۶- شاخص نیاز با میزان بار عاملی ۰/۴۹۰
- ۷- شاخص اعتماد با میزان بار عاملی ۰/۴۸۵

با توجه به اینکه سطح معناداری شاخص فعالیت فرهنگی و گویه هایش از سطح خطای استاندارد ۰/۰۵ کوچکتر است و مقدار آزمون تی نیز از سطح بحرانی ۱/۹۶ بزرگتر گزارش شده است، نشان می‌دهد که این شاخص‌ها تفاوت معناداری با عدد ۳ (حد وسط طیف لیکرت ۵ گزینه ای) دارند. بنابراین می‌توان استنباط نمود که این شاخص فعالیت فرهنگی و گویه هایش تاثیر معناداری بر بازآفرینی شهری کارآمد دارند. (شکل ۶)

شکل شماره ۶: رتبه‌بندی شاخص‌های توسعه فرهنگ جامعه محلی (ماخذ: نگارنده)

نتیجه گیری

هدف اصلی این پژوهش رتبه بندی شاخص‌های تاثیرگذار بر بازآفرینی شهری کارآمد با تاکید بر نقش توسعه فرهنگ جامعه محلی در هسته مرکزی شهرکرد است. نتایج حاصل از مدل سازی معادلات ساختاری بیانگر آن است که میانگین به دست آمده برای شاخص‌های توسعه فرهنگ جامعه محلی شامل شاخص کالبد (۳.۴۱)، شاخص اقتصاد و فعالیت (۳.۳۵)، شاخص فرهنگی (۳.۳۲)، شاخص معنا (۳.۲۲)، شاخص نیاز (۳.۳۹)، شاخص امید اجتماعی (۳.۳۰) و شاخص اعتماد اجتماعی (۳.۳۶)، از حد متوسط جامعه (۳) بالاتر گزارش شده است و هرکدام تاثیر معناداری بر بازآفرینی شهری کارآمد دارند. از طرفی نتایج آزمون همبستگی نشان می‌دهد که بین تمامی شاخص‌های توسعه فرهنگ جامعه محلی و بازآفرینی شهری ارتباط معناداری وجود دارد و دارای رابطه همبستگی می‌باشند با ارتقا هر یک از شاخص‌های توسعه جامعه محلی، شاخص بازآفرینی شهری نیز افزایش خواهد یافت و می‌توان گفت که بازآفرینی شهری با تاکید بر توسعه فرهنگ جامعه محلی، اصلاح شرایط و دستیابی

به نوعی بهبود مستمر و کیفی در وضعیت کالبدی، اجتماعی، فرهنگی، زیست محیطی و اقتصادی راه‌درف قرار می‌دهد و در بین شاخص‌ها و معیارهای توسعه فرهنگ جامعه محلی چهارشاخص اصلی کالبدی در دو بعد محیط طبیعی و مصنوع، معنا، عملکردی در سه بعد فعالیت‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و شاخص اجتماعی در سه دسته نیاز، اعتماد و امید اجتماعی موثر بر بازآفرینی شهری هستند. شاخص معنا با میزان بار عاملی ۰/۷۴۴، شاخص امید اجتماعی با میزان بار عاملی ۰/۷۲۱، شاخص اقتصاد فعالیت با میزان بار عاملی ۰/۵۶۹، شاخص کالبد با میزان بار عاملی ۰/۵۵۲، شاخص فعالیت فرهنگی با میزان بار عاملی ۰/۵۰۹، شاخص نیاز با میزان بار عاملی ۰/۴۹۰ و شاخص اعتماد با میزان بار عاملی ۰/۴۸۵ به ترتیب بیشترین تا کمترین اهمیت را در توسعه فرهنگ جامعه محلی دارند.

- شاخص معنا: عناصر ذهنی و فرهنگی حتی بیش از عناصر عینی می‌توانند در انسان احساس رضایت‌مندی ایجاد کنند. انسان به عنوان یک موجود اجتماعی در یک اتمسفر فرهنگی زندگی می‌کند و تعدد فرهنگ‌ها این فرصت را به وجود می‌آورد که گروه‌های مختلف با فرهنگ‌های متفاوت تعامل سازنده‌ای داشته باشند که فضاهای شهری به ویژه اماکن تفریحی و سیاحتگاهی باید این ظرفیت را ایجاد کنند تا روح عناصر فرهنگی در اماکن عمومی شهر جریان یافته و زمینه برای تعامل و رشد نگرش‌های مثبت نسبت به همه فرهنگ‌ها ایجاد شود. توجه به شاخص‌های فرهنگی مکان نه تنها در شکل‌گیری رضایت‌مکانی و تقویت انسجام قومی موثر خواهد بود بلکه می‌تواند فرصت‌های لازم را برای هویت‌بخشی و برندسازی شهری نیز فراهم می‌سازد (بابائی و همکاران، ۱۴۰۰)

- شاخص اجتماعی: سیر تحول تجارب بازآفرینی شهری و تجربه نتایج و نیز ارزیابی آن‌ها نشان داده است که موفقیت بازآفرینی در محدوده‌های شهری تنها با بهبود کالبدی حاصل نمی‌شود؛ بلکه از وجهی اجتماعی نیز برخوردار است که بر مبنای آن مردمان ساکن نیز عملاً در فرایند بازآفرینی وارد می‌شوند. شاخص اجتماعی، از جمله امید اجتماعی، نیازهای اجتماعی، اعتماد اجتماعی، همکاری و مشارکت گروه‌های مختلف جامعه در حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی را افزایش می‌دهد. مولفه‌های اجتماعی، چیزی نیست که به سادگی یا به اجبار بر روابط و تعاملات اجتماعی حاکم شود، بلکه افراد در درون شبکه‌های اجتماعی و شناخت اولیه به یکدیگر اعتماد می‌کنند و با استمرار تمایل و علاقه به مشارکت در شبکه‌ها، موجب تقویت اعتماد آنها و روابط و تعاملات اجتماعی می‌شود.

- شاخص عملکرد (اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی) یکی از شاخص‌های اصلی بازآفرینی فرهنگی در مرحله است، اقتصادی در جامعه اجازه می‌دهد تا جامعه از شرایط منحصربه‌فرد، دارایی‌ها و فرصت‌های خود کمال بهره‌رایی برد. فعالیت (فعالیت‌های فرهنگی) از منظرهای مختلف به عنوان کاتالیزور و موتور بازآفرینی نقش مهمی در فرآیندهای بازآفرینی ایفا می‌نماید. فعالیت‌های فرهنگی نمایش عمومی قابل توجهی دارند و اغلب به عنوان عاملی در جهت جذب بازدیدکنندگان فرهنگی بوده و کیفیت محیطی مناطق را بهبود بخشیده و آنها را به مراکز سرزنده و پر جنب و جوش تبدیل می‌نمایند

- شاخص کالبد: نقش عمده‌ای در ارتقا بازآفرینی فرهنگی-اجتماعی در محله ایفا می کند. در دو بعد طبیعی و مصنوعی تحلیل می شود. فضای طبیعی و مصنوعی علاوه بر ویژگی های هندسی و زیبایی شناسی کالبدی، واجد معنا می باشد و نیازمند ارتقا وضعیت و برنامه ریزی جهت رویداد پذیری است تا بتوان از طریق فعالیت های فرهنگی و اجتماعی و جشن ها همبستگی مردم خاطرات جمعی را در این محله ارتقا داد. بازسازی ساختمان ها فرصتی مناسب جهت فضای کار و زندگی مقرون به صرفه برای هنرمندان و مکانی جدید برای سازمان های فرهنگی فراهم می آورد.

در پایان با توجه به شاخص های توسعه فرهنگ جامعه محلی، توصیه هایی در قالب راهکار در راستای سهل نمودن توجه به توسعه فرهنگ جامعه محلی در بازآفرینی شهری هسته مرکزی شهر کرد به شرح زیر ارائه می گردد:

- فراهم نمودن بستر تولید و عرضه ی هنر و صنایع دستی بومی و سوغات و غذاهای محلی با مشارکت ساکنین
- مشارکت دادن مردم به عنوان ذینفعان اصلی طرح های توسعه و سازندگی
- برگزاری جشنواره های البسه ی سنتی، موسیقی محلی
- جذب توریست بوم گردی
- برگزاری نمایشگاه های مشاغل سنتی و غذاهای بومی
- برنامه ریزی جشنواره ها و کارناوال های مختلف فرهنگی به عنوان جاذبه های توریستی
- توسعه مشاغل قدیمی محله مثل لحاف دوزی، نمد مالی، چاقو سازی، قالی بافی و....
- توجه به آراء و نظرات ساکنان و تمامی ذینفعان در پروژه های عمرانی و شهری
- ظرفیت های بستر طرح مطابق با مسائل، نیازهای اهالی محل
- برگزاری دوره های آموزشی در مرکز بهداشت، کلاس هایی تحت عنوان پیشگیری از بیماری های غیر واگیر (مثل فشارخون، دیابت و قلب و عروق)، امر سالمندان (تغذیه و تحرک)، تغذیه کودکان با شیر مادر و...
- مشاوره های تلفنی و حضوری خانواده ها در مدارس در راستای کاهش معضلات اجتماعی و بزهکاری
- اورژانس اجتماعی و شناسایی و کاهش آسیب های اجتماعی
- تشکیل صندوق وام قرض الحسنه محله توسط ساکنان
- فراهم نمودن بستر وقوع رویدادهای فرهنگی و آیینی و مراسم مذهبی در محیط شهری
- ارتقاء کیفیت های حضور پذیری و پیاده مداری فضاهای عمومی شهری
- طراحی منظر تاریخی و هویتی با شناساندن عناصر تاریخی و قدیمی واجد ارزش هویتی و معماری و ...
- برنامه ریزی و طراحی پلازا برای افزایش تعاملات اجتماعی در مرکز محله ی پایتوپ

- توجه توأمان بر نیازها و مسائل ساکنان و گردشگران ضروری است چراکه توجه بیش از حد بر امر گردشگری می تواند کیفیت سکونت و پایداری محله را تضعیف نماید. غفلت از این نکته خیلی از مناطق جذاب گردشگری را برای ساکنان آن منطقه نامطلوب کرده و نارضایتی آنان را به همراه داشته است.

منابع

- ایزدی محمد سعید ۱۳۹۴ "ارائه سمینار بازآفرینی فرهنگ مینا" - شرکت مادر تخصصی عمران و بهسازی شهری ایران. ایزدی، پگاه، هادیانی، زهره، حاجی نژاد، علی، قادری، جعفر (۱۳۹۵) تبیین و ارائه الگوی بازآفرینی شهری فرهنگ با تأکید بر رویکرد نهادی، فصلنامه مطالعات میان ای در علوم انسانی، دوره نهم، شماره ۲، بهار ۱۳۹۵، ۶۱۷-۶۱۹
- بحرینی، سیدحسین، ایزدی، محمد سعید و مهرانوش مفیدی، ۱۳۹۲، رویکردها و سیاست های نوسازی شهری (از بازسازی تا بازآفرینی شهری پایدار)، فصلنامه مطالعات شهری، شماره ۹
- پژوهان، موسی. مرادپور نبی، قشقایی، رضا ۱۳۹۷، کاربرد تحلیل عرصه های تصمیم گیری در بازآفرینی فرهنگ مینا، با رهیافت گردشگری محله های تاریخی (مطالعه موردی: محله ظهیرآباد تهران)
- پوراحمد، ا.، حبیبی، ک.، کشاورز، م. ۱۳۸۹. سیر تحول مفهوم شناسی بازآفرینی شهری به عنوان رویکرد نو در بافت های فرسوده شهری. فصلنامه مطالعات شهر ایرانی-اسلامی، شماره اول
- شجاعی، سید علیرضا؛ پورمحمد، شهراد؛ کلانتری خلیل آباد، حسین؛ تقوایی، مسعود (۱۴۰۰) تحلیل تأثیر شناختی عامل سرزندگی بر احساس تعلق ساکنین محلات شهری (مورد پژوهی: محلات شهر شیراز)، معماری و شهرسازی پایدار، شماره اول، بهار و تابستان ۱۴۰۱، صفحه 181-196 (۸)
- شهریاری، محمد رضا، (۱۴۰۰) سنجش شاخص های بازآفرینی شهری و تاثیر آن بر کیفیت زندگی شهروندان (مطالعه موردی محله شریف آباد)، جغرافیا و روابط انسانی، پاییز ۱۴۰۰، دوره ۴، شماره ۲، صص ۳۳۶
- طباطبای نیا، سید رضا؛ علوی وفا، حمید (۱۴۰۱) واکاوی امنیت اجتماعی در سیره امام زین العابدین (ع). (مطالعه موردی صحیفه سجّادیه) دوره ۱۴، شماره ۲ فصلنامه تابستان آبان ۱۴۰۱، صص 153-192 (6)
- 8) علوی نامور، میر محسن؛ طالبی، بهنام؛ ملکی آوارسین، صادق (۱۳۹۹)، شناسایی مولفه های اجتماعی بهره وری سازمان های آموزشی به روش داده بنیاد (مورد مطالعه: دانشگاه آزاد اسلامی استان آذربایجان شرقی)، مطالعات جامعه شناختی، دوره ۱۴، شماره ۵۰، خرداد ۱۴۰۰، صص (۱۲) 123-141
- عثمانیان، عظیم؛ قدرت گوجار، عبدالقادر؛ هاشم پور، رحیم (۱۴۰۱) ضرورت تعیین اصول بازآفرینی شهری فرهنگ مینای محلات قومیتی و باوری ارومیه با تأکید بر قوم نگاری، فصلنامه پژوهشی، دوره 7، شماره ۱، تابستان ۱۴۰۱، صص ۳
- علیزاده بیرجندی، آرش، علیزاده، کتایون، جعفری، حمید (۱۴۰۰)، تحلیل فضایی-مکانی میزان مشارکت اجتماعی در بازآفرینی بافت های ناکارآمد شهری، فصلنامه جغرافیا و برنامه ریزی منطقه ای، ۲۷۰-۲۵۱

- لطفی، سهند، ۱۳۸۹، بازآفرینی فرهنگ مبنا و محافظت محورمقدمه ای بر ضرورت، هفت شهر ف شماره ۳۱-۳۲، بهار و تابستان ۱۳۸۹، ص ۹
- مونتگومری، جان، ۱۳۹۱، محله های فرهنگی به مثابه سازوکاری برای بازآفرینی شهری؛ بخش اول: مفهوم سازی محله های فرهنگی
- مولایی، اصغر، محمد زاده، مریم (۱۴۰۰) بازشناسی جایگاه عوامل فرهنگی در باز آفرینی محله های قدیمی و تاریخی شهرها (نمونه موردی محله پای توپ بجنورد)، دانش شهر سازی، ۱۴۰۰، صفحات ۲۳۹-۲۶۰، ۳، شماره ۳، دوره ۵، صفحه ۲۰
- نوریان، فرشاد، آریانا، اندیشه (۱۳۹۱) تحلیل چگونگی حمایت قانون از مشارکت عمومی در باز آفرینی شهری، نشریه هنرهای زیبا، صفحه ۱۷
- Herrero-Prieto, L. C., & Gomez-Vega, M. (2017). Cultural resources as a factor in cultural tourism attraction: Technical efficiency estimation of regional destinations in Spain. *Tourism Economics*, 23(2), 260-280
- Javier, M., and Manuel G., 2016, *Culture, Urbanism and Planning (Heritage, Culture and Identity)*, Routledge, 1 Edition.
- Wickens, E., 2016, *The Consumption of Cultural Experiences in City Tourism*, *Tourism and Hospitality Research*.
- Joaquim, R. U., 2014, *Culture and Authenticity in Urban Regeneration Processes: Place Branding in Central Barcelona*, *Journal of Urban Studies*, Vol. 51, No. 14, PP. 3026-3045
- Blessi, G. T., 2012, *New Trajectories in Urban Regeneration Processes, Cultural Capital as Source of Human and Social Accumulation- Evidence from the Case of Tohu in Montreal, Cities*.
- Christian M, R., 2012, *Urban Tourism, Economic Regeneration and Inclusion: Evidence from South Africa*, *The Journal of the Local Economy Policy Unit*
- Abu Samah, A., and Aref, F., 2009, *Community Development Programmes in Malaysia*, *Nature and Science*, Vol. 7, No. 12, PP. 86-89.
- Sasaki, M., 2007, *Urban Regeneration Through Cultural Diversity And Social Inclusion*, (<http://Cujucr.Com/Downloads/Individual%20Articles/2/Vol2%20Masayuki%20Sasaki.Pdf>)
- Bryant, L. S., *Community Foundations the Asset-based Development of an Australian Community Organization as a Foundation Source for Sustainable Community Development*, RMIT University (School of Management), Australia, 2006
- Grecia, B., 2005, *Deconstructing the City of Culture: The Long Term Cultural Legacies of Glasgow 1990*, 841-868